

YTTRANDE
27 juni 2019

Dnr M2019/00661/5

Miljödepartementet
10333 Stockholm

Betänkande SOU 2019:13 Agenda 2030-delegationens slutbetänkande "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet"

Miljödepartementet har anmodat Mistra Urban Futures att inkomma med synpunkter på 2030-delegationens betänkande Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet (SOU 2019:13).

Mistra Urban Futures är ett transdisciplinärt forskningscentrum inom hållbar stadsutveckling, med egna projekt inom uppföljning av implementeringen av de globala målen i en rad städer runt om i världen. Centrumet finns i Göteborg, med Chalmers och Göteborgs universitet som värdar genom GMV Göteborgs Centrum för Hållbarhet.

Sammanfattning. Mistra Urban Futures anser generellt att delegationen förslag är genomtänkta och relevanta. Dock önskar vi på några punkter förtydliga ställningstaganden och i vissa fall lämna kompletterande förslag och synpunkter.

Arbetet med remissvaret har utförts av Jan Riise, i samarbete med Chalmers och Göteborgs universitet. Förslag har presenterats för Centrumets Director David Simon som slutligen beslutat och undertecknat.

Remissvar Agenda 2030

Mistra Urban Futures synpunkter på SOU 2019:13

Regeringskansliet (Finansdepartementet) har anmodat Mistra Urban Futures att inkomma med synpunkter på 2030-delegationens betänkande Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet (SOU 2019:13).

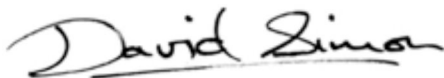
Mistra Urban Futures är ett transdisciplinärt forskningscentrum inom hållbar stadsutveckling, med egna projekt inom uppföljning av implementeringen av de globala målen i en rad städer runt om i världen. Centrumet finns i Göteborg, med Chalmers och Göteborgs universitet som värdar genom GMV Göteborgs Centrum för Hållbarhet.

Mistra Urban Futures anser generellt att delegationen förslag är genomtänkta och relevanta. Dock önskar vi på några punkter förtydliga ställningstaganden och i vissa fall lämna kompletterande förslag och synpunkter.

En betydande del av delegationens förslag avser myndigheters direktiv och verksamhet. Mistra Urban Futures har inga förutsättningar att bedöma dessa, utan fokuserar på hållbarhetsfrågor inom forskning och utbildning och i någon mån inom områden som "multi-level governance" och utredningsdirektiv.

Vi har tagit del av Göteborgs universitets och Chalmers synpunkter - de båda universiteten är värd för centrumet genom den gemensamma plattformen Gothenburg Centre for Sustainable Development GMV. Vi hänvisar till de båda remissvaren i de fall vi inte själva har några specifika synpunkter.

Göteborg 27 juni 2019

David Simon
Director
Mistra Urban Futures

KAPITEL 3 AGENDA 2030 OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Mistra Urban Futures vill understryka vad som sägs redan i det andra stycket, att Agenda 2030 "innebär ett nytt sätt att se på de globala utmaningarna".

Vi återkommer till tankar kring forskning och utbildning från kapitel 8, men vill redan nu understryka att detta nya sätt också kräver nya lösningar och nya arbetsmetoder. Tvärvetenskapliga and transdisciplinära ansatser med genuin 'co-production' med många aktörer involverad är nödvändiga för att skapa den legitimitet och kapacitet som krävs för att åstadkomma genomgripande förändringar, "transformation".

Bättre förutsättningar för människor som lever i fattigdom är ett genomgående tema och ansvar för alla stater. En majoritet av dem kommer att finnas i världens städer, som i takt med en allt snabbare urbanisering möter större och större utmaningar. Många av dessa städer är kuststäder, inte sällan i känsliga miljöer ur såväl marin som naturens synpunkt.

För ett transdisciplinärt forsknings- och kunskapscentrum lokaliserat till en för Göteborgs universitet och Chalmers gemensam plattform för hållbarhet faller det sig naturligt att peka på nya samverkansmöjligheter, med inriktning på hållbar utveckling av kuststäder och -regioner i det globala syd, därigenom överbrygga flera olika fakulteter och inkludera den omfattande marina verksamhet som finns inom de båda universiteten.

KAPITEL 4 SVERIGES OMSTÄLLNING TILL ETT MODERNT OCH HÅLLBART VÄLFÄRDSSAMHÄLLE

Mistra Urban Futures delar uppfattningen som delegationen för fram, att målen måste sättas in i en svensk kontext och att de utmaningar som lyfts fram är särskilt angelägna.

Vi vill betona förståelsen av målen som tvärsektoriella, som berör olika politikområden och även olika forskningsområden. En transdisciplinär ansats är nödvändig med ett brett engagemang och ett tydligt politiskt agerande. I förlängningen finns ett tydligt behov av faciliterad och medskapande kunskapsutveckling.

Till en del kan det bidra till att minska det som delegationen kallar för "genomförandegap".

Det politiska ledarskapet måste vara tydligt, särskilt på regeringsnivå. Från en kommunal synvinkel är det angeläget att de statliga intentionerna kombineras med goda förutsättningar för att kunna genomföra dem på lokal nivå. Ett sådant förhållningssätt som innefattar flera olika nivåer av politiska och demokratiska mandat och uppgifter kan utvecklas bland annat med bakgrund i den forskning på området som existerar. Partnerskap och dialog är nyckelord.

KAPITEL 5 RIKSDAGEN BESLUTAR OM MÅL OCH RAMAR

Mistra Urban Futures tillstyrker delegationens förslag om ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030, inklusive frågan om hur återrapporteringen till FN ska ske. Resultat och aktiviteter ska vara transparenta och tillgängliga för att öka engagemanget för faktiska åtgärder.

KAPITEL 6 EN KOMMITTÉ FÖR FÖRSLAG OCH UPPFÖLJNING

Mistra Urban Futures vill - liksom Chalmers och Göteborgs universitet - framhålla att delegationens förslag om en Agenda 2030-kommitté beskrivs utan att tydligt peka på högskolornas och universitetens roll(er) i kommitténs arbete. Ett förtydligande kring vetenskaplig förankring, kunskap och mentorskap genom samverkan med lärosäten är önskvärt. Vi reagerar även på beskrivningen av kommitténs uppgifter, och vill betona att det inte är en ny Agenda 2030-delegation som behövs, utan en instans med politisk förankring och mandat att agera.

KAPITEL 7 STÄRKTA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR STATEN

Mistra Urban Futures tillstyrker delegationens förslag om ett tillägg i det förvaltningspolitiska målet avseende genomförande av Agenda 2030, liksom förslaget att ge de statliga myndigheterna i uppdrag att aktivt ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling.

KAPITEL 8.1 AGENDA 2030 I FINANSIERINGEN AV FORSKNING OCH INNOVATION

Agenda 2030, liksom de övriga globala avtalen från 2015-2016, betonar nödvändigheten av samarbete över gränser, mellan sektorer och med individer och organisationer med olika kunskaper.

Delegationen föreslår att en utredning tillsätts för att se hur tvärdisciplinär kompetens kan stimuleras och premieras, antingen inom ramen för kommittéväsendet eller inom Regeringskansliet.

Det är angeläget att som en del i förutsättningarna för ett utökat samarbete, se att transdisciplinär och tvärvetenskaplig forskning och kunskapsutveckling kan främja sådan gränsöverskridande kompetens.

Mistra Urban Futures vill framhålla att en utredning inom Regeringskansliet (RK) vanligtvis är snabbare än en kommittéutredning om än inte med samma parlamentariska förankring. Mot bakgrund av den begränsade tid som återstår till 2030 är det viktigt att snabbt komma framåt - utan att tappa i tillit och uppslutning. Vår bedömning är också att en utredning som den föreslagna knappast är politiskt kontroversiell, och förordar därför ett arbete inom RK, förslagsvis med en bred och erfaren referensgrupp från lärosäten, forskningscentra och andra samhällseliga aktörer.

Vi instämmer i delegationens bedömning av behovet av en omfattande utmaningsdriven forskning och innovation, samtidigt som forskningens frihet, obundenhet och kritiska förhållningssätt är dess styrkefaktor som skapar trovärdighet, inte minst för s k evidensbaserad policy.

Mistra Urban Futures vill dessutom lägga till att forskningen utöver att identifiera samband, ställa diagnoser och skapa förståelse för olika problemställningar också i allt högre grad bidrar med rekommendationer och råd. Det är ett proaktivt arbetssätt som bland annat tar sig uttryck i s k policy briefs och en ökande medverkan i samhällsdebatten. Det är en angelägen utveckling och bör vara en integrerad del i den transdisciplinära och tvärvetenskapliga kunskapsutvecklingen (med utökat stöd för främjande enligt ovan).

Göteborgs universitet och Chalmers har - liksom andra lärosäten - omfattande verksamheter med inriktning på låg- och medelinkomstländer i det globala syd. Det är angeläget att dessa verksamheter stöds och koordineras för bästa möjliga utfall inom den tid som finns.

Mistra Urban Futures delar delegationens uppfattning att OECD:s utgångspunkter så som de refereras i utredningen bör finnas med som hörnstenar i svensk forskningspolitik. Partnerskap, medborgarperspektiv, samarbete och digitalisering är nyckelord för förverkligandet av Agenda 2030.

Agenda 2030 beskriver mål för att skapa ett hållbart samhälle. I flertalet fall ställer förverkligandet av dessa mål krav på forskning inom flera områden och med ett erkännande av att olika sorters kunskaper - även icke-akademiska - är värdefulla och nödvändiga. Behovet är stort av starka forskningsmiljöer som inkluderar flera vetenskapsområden och som kan möta de komplexa utmaningarna. Detta beskrevs redan i den senaste forskningspropositionen.

Mistra Urban Futures vill i det sammanhanget lyfta den sortens miljöer som utgör plattformar och fysiska platser för samarbete över fakultetsgränser och med samhället i övrigt. En sådan är Chalmers och Göteborgs universitets gemensamma Göteborgs Centrum för Hållbarhet (GMV). Där samsas teknik och humaniora, samhällsvetenskaper och hälsa och utgör därmed en betydelsefull 'portal' för samverkan inom, mellan och utanför lärosätena. Mistra Urban Futures bidrar till miljön med tio års erfarenheter och kunskaper inom genuin 'co-production' och ett globalt nätverk för hållbar utveckling, baserad på detta arbetssätt.

8.2 STÄRK KOMPETENSEN HOS DAGENS OCH MORGONDAGENS YRKESVERKSAMMA

Delegationen föreslår att UKÄ ges i uppdrag att innan 2022 ha utvärderat lärosätenas arbete med att främja en hållbar utveckling.

Mistra Urban Futures menar här att delegationens förslag är alltför passivt. Det är självklart angeläget att utvärdera, men de eventuella utvecklingsinsatser som kan identifieras bör genomföras snarast. Det är viktigt att hålla i minnet att studenter och teknologer som går ut i arbetslivet är de kanske viktigaste förmedlarna av kunskaper till både näringsliv och offentlig verksamhet. Det handlar om att utveckla och i någon mening anpassa utbildningar och kurser till Agenda 2030 och

den snabbt ökande kunskapsmassan inom området, för att dessa kunskaper också ska kunna omsättas i yrkeslivet. Det vore olyckligt att låta tid gå utan att snarast sätta igång med det vi redan vet.

8.3 STÄRK BARNS OCH UNGAS KUNSKAP OM AGENDA 2030

Mistra Urban Futures tillstyrker delegationens förslag om att ge Skolverket i uppdrag att se över kompetenshöjande och stödjande åtgärder för skollära och pedagoger. Agenda 2030 berör i allra högsta grad barn och ungdomar i skol- och gymnasieåldrar; deras kunskaper och vilja att delta är avgörande för framtiden.

KAPITEL 9 STÄRKTA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

Mistra Urban Futures instämmer i delegationens bedömning att det är angeläget att genomslaget för Agenda 2030 fortsätter att öka och att arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030 integreras i ledning och verksamhet på kommunal nivå.

Det finns, menar vi, goda skäl att kontinuerligt överväga hur stöd till kommuner och landsting kan se ut för att bidra till den önskade utvecklingen: tillgång till kunskaper lika väl som ekonomiska styrmedel och stimulanser.

9.2 ETT HANDSLAG MELLAN REGERINGEN OCH SKL

Mistra Urban Futures förutsätter att begreppet "handslag" innebär en överenskommelse som inte är juridiskt bindande och instämmer i delegationens värdering av gemensamma program och insatser för kunskapsförmedling och -spridning kring Agenda 2030.

Vi har inom ramen för vår forskning arbetat med just lokalisering av de globala målen, se t ex en nyligen publicerad artikel om arbetet i sju städer i världen och hur det lokala arbetet stöds av nationella anslag och föreskrifter¹.

Mistra Urban Futures ser delegationens förslag om samverkan mellan SKL och Regeringen - ev genom myndigheter eller andra överenskommelser - gemensamt tar ett ansvar för spridning och förmedling av kunskaper. Vi önskar dock lägga till två aspekter:

- Andra aktörer inom området som kommunalförbund, t ex Göteborgsregionen, kan vara lämpliga värdar och katalysatorer för kunskapsdelning. Även internationella organisationer som ICLEI eller det sk Borgmästareavtalet har roller att spela här.

¹ Valencia, S. C., Simon, D., Croese, S., Nordqvist, J., Oloko, M., Sharma, T., ... Versace, I. (2019). *Adapting the Sustainable Development Goals and the New Urban Agenda to the city level: Initial reflections from a comparative research project. International Journal of Urban Sustainable Development*, 1–20. doi:10.1080/19463138.2019.1573172

- Samarbetet förutsätter ett systematiskt arbete med att bevaka nyheter och själva delta inom kunskapsfältet; här har lärosäten och internationella nätverk en nyckelroll som behöver skrivas in i det föreslagna "handslaget".

Det handlar helt enkelt om att göra detta system av offentliga aktörer så effektivt, transparent och förändringsinriktat som möjligt. Erfarenheter av och forskning kring s k "multi-level governance" kan utgöra värdefulla bidrag till hur ett sådant system kan utformas och ledas.

KAPITEL 10 FORUM FÖR DIALOG

Mistra Urban Futures tillstyrker förslaget att inrätta ett forum för dialog inför regeringens rapportering till FN:s High Level Political Forum (HLPF) för att möjliggöra en systematisk och inkluderande syn på åtgärder och utveckling.

Förslaget om regionala Agenda 2030-forum tillstyrks av samma skäl som ovan: ett inkluderande och systematiskt arbete med att fånga många röster och åsikter är angeläget.

Mistra Urban Futures har inför 2017 och 2018 års genomgångar vid FN haft möjligheter att lämna synpunkter och kommentera förslag till Regeringskansliet, vilket har varit uppskattat. Det är viktigt att även lärosäten engageras och engagerar sig i den politiska kontexten för Agenda 2030, nationellt och globalt, t ex genom FNs "Major Groups and other Stakeholders". Då kan förutsättningarna för genomförande implementeras på ett sätt som sparar tid.

KAPITEL 1-2, 11-17

Mistra Urban Futures hänvisar till remissvar från Göteborgs universitet och Chalmers.